

DE KRUISBOOGSCHUTTERSILDE VAN SINT-JORIS TE GERAARDSBERGEN

Deel 1 : Kroniek aan de hand van de bestaande bronnen en literatuurverwijzingen

Christ VAN CAUWENBERGE

Doorheen het ancien regime zijn er drie schuttergilden actief geweest in Geraardsbergen. Vooreerst de kruis- en voetboogschuttersgilde van Sint-Joris die haar gildenhof had op de Markt (op de plaats van het huidige KBC-gebouw)¹ met daarnaast een oefenterrein met een schietstand vanaf de Markt tot aan de doelhuizen in de Steenstraat. Ten tweede de Sint-Sebastiaansgilde die de handboogschutters groepeerde en waarvan het Sint-Sebastiaanshof zich in de 17^e eeuw situeerde in de Dierkosttoren met een nabijgelegen oefenterrein. Ten slotte kwam daar vanaf 1610 nog de Sint-Andriesgilde bij met de haakbusschutters of kolveniers die hun locatie hadden boven de Putsemeipoort aan de Buizemontstraat.² Deze bijdrage heeft enkel betrekking op de Sint-Jorisgilde en tracht aan de hand van de bestaande bronnen en de literatuurverwijzingen een beeld te schetsen van de activiteiten van de kruisboogschutters van Geraardsbergen vanaf het einde van de 14^e eeuw tot aan de Franse revolutie.

In een latere bijdrage wordt er door Jacques De Ro uitvoerig ingegaan op de organisatie en de mensen achter de Geraardsbergse Sint-Jorisgilde en dit aan de hand van het enige overgebleven archiefstuk: een imposant ledenboek dat vanaf 1551 tot aan de Franse bezetting al de namen vermeldt van de incomelingshen van de gilde (meer dan 1800 personen)³. Zowel de lokale adel, de clerus, de notabelen als de burgerij van de Oudenbergstad zijn vertegenwoordigd in deze gilde die van een militaire organisatie evolueert tot een ontmoetingsplaats op de Markt waar sport en amusement leiden tot sociaal contact onder de brede lagen van de bevolking. Met recht en reden heeft Gerardimontium dan ook beslist om dit uniek document in de nabije toekomst integraal uit te geven als bronnen-publicatie in de Van Cauwenberge-reeks.

Op de figuratieve kaart van de waterleidingen op het plan van de bovenstad van Geraardsbergen door Petrus Capeau (1783) is het oefenterrein van de St-Jorisgilde met de schietstand vanaf de Markt tot aan de doelhuizen in de Steenstraat duidelijk te onderscheiden.

1. Niet te verwarren met de herberg "In Sint Joris hof" die zich op het einde van de 18^e eeuw situeerde aan de overkant van de Markt, links van de huidige "Liberale Kring".
Zie ook: J. DE RO, *Het Sint-Jorisgilde en de Markt van Geraardsbergen*, in *Gerardimontium*, jg. 2004, nr. 196, p. 41. J. DE RO, i.s.m. D. SURDIACOURT, M. VAN TRIMPONT, J. COPPENS, L. BEECKMANS, N. DE BROUWER, N. VAN LIEFFERINGE, G. WELLEMANN, *De Muur rond Geraardsbergen. Van gesloten naar open stad*, Geraardsbergen, 2009, p. 113-116; J. DE RO, *Het Sint-Jorisgilde en de Markt ...*, p. 38-40.
2. *Ibidem*.
3. Rijksarchief Gent (RAG), Oud Gemeentelijk Archief Geraardsbergen (OGA Ger), nr. 899, *Boeck der Incomelingshen van het Gilde van Edelen heere Sinte Jooris binnen de keijserlijcke Stadt Gheeraertsberghe gemaect ten Jaere 1551*.

1388, 29 december

De oudst bekende vermelding over de Geraardsbergse schuttersgilde van Sint-Joris is terug te vinden in het archief van de abdij van Beaufré: *Dit was ghedaen int jaer ons heeren als men screef MIII C LXXXVIII den XXIXsten dach van decembre.* – Jan de Vaech en Jan Tsienken, dekens van de Sint-

Zicht op de gerestaureerde Sint-Joriskapel (zoals die er nu uitziet) en die aanleunt tegen de Sint-Bartholomeuskerk. De kapel lag pal rechtover het toenmalige Sint-Jorishof.

Jorisgilde, geven in erfelijke rente aan Jan Scoudeharinc een erf, gelegen in de Steenstraat en ontvangen daarvoor jaarlijks 44 s. par., waarvan 24 s. par. voor de Sint-Jorisgilde.⁴

1394, 5 juli

Grote feestelijkheden te Doornik naar aanleiding van de vrede tussen Filips de Stoute, hertog van Bourgondië en de Staten van Vlaanderen. Daarbij nemen o.a. 400 voetboogschutters uit 48 gemeenten deel aan een wedstrijd die gewonnen wordt door de Geraardsbergse Sint-Jorisgilde.⁵

1395

Beleg van het kasteel van Bornem door Filips van Bourgondië. Op vraag van de hertog nemen de steden van het Land van Aalst deel aan deze belegering. Hierbij ook een aantal voetboogschutters uit Geraardsbergen.⁶

1404, 1 juni

De gilde neemt deel aan het schutterstornooi te Mechelen.⁷

1407, 5 mei

De gildebroeders oefenen zich in het kruisboogschieten aan de Dender “*op eenen dijc toebehoorende den gulde van Sente Joerisse dwelc haer scutterie nu es*”.⁸

1408, 5 juni

De kruisboogschutters gaan in op een

uitnodiging om deel te nemen aan een tornooi te Oudenaarde.⁹

1421, 24 december

Simoen Maerbeke en Claus den Kemel, monnik en *pitansier* van Sint-Adriaan, nemen een huis en erf, gelegen in de *Cleen Putsemain* in erfelijke rente voor 39 s. par. per jaar, waarvan 10 s. par. aan de Sint-Jorisgilde.¹⁰

1423

Pieter De Buysschere koopt van de provisors¹¹ van de H. Geesttafel een huis gelegen in de *Gheetstrate* (de huidige Boelarestreet) en hij neemt de renten ten voordele van de Tafel, van de Sint-Joris-gilde en van het hospitaal van Lessen voor zijn rekening.¹²

1430

De leden van de gilde zijn aanwezig bij de uitvaart van *vrouwe Matten Mijns* in het hospitaal van Geraardsbergen.¹³

1430, 4 mei

Hevige beroering bij het gewone volk in de Oudenbergstad tegen de verkoop van lijfrenten bij de vernieuwing van de magistraat, die een beroep moet doen op de Sint-Jorisgilde om het geweld de kop in te drukken.¹⁴

1437

De uitvaartplechtigheid van Margriete van Munte, priorin van het

4. J. VERSCHAEREN, *Inventaris van het archief van de abdij van Beaufré*, Brussel, 1973; J. DE RO e.a., *De Muur rond Geraardsbergen...*, p. 113; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris, Sint-Sebastiaan, Sint-Andries, Sint-Pieter, Sint-Adriaan, Sint-Cecilia te Geraardsbergen*, Geraardsbergen, 1976, p. 5.
5. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen ...*, p. 162; J. DE RO e.a., *De Muur rond Geraardsbergen...*, p. 35; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 6.
6. J. DE RO e.a., *De Muur rond Geraardsbergen...*, p. 113; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 6.
7. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 6.
8. G. DE VOS, *Inventaris der Handvesten van “Onser Liever Vrouwen Gasthuys”, “Senter Margreten Begynhof” en “s’Keyershof” of Meisjes weezenhuis van Geeraardsbergen*, Geraardsbergen, 1898, p. 52; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 6.
9. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 7.
10. *Ibidem*.
11. Geestelijk verzorger die met tijdelijke zaken is belast.
12. *Ibidem*.
13. G. DE VOS, *Onzer Lieven Vrouwen Hospitaal van Geeraardsbergen van zijne stichting af tot na de fransche omwenteling*, Geraardsbergen, 1903, p. 122; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 7.

Op een schilderij van de Meester van het Mechelse Sint-Jorisgilde wordt de Bourgondische hertog Filips de Schone afgebeeld als Sint-Joris, de drakendoder. De leden van het gilde van de Grote Kruisboog te Mechelen kijken toe. (ca. 1500) (Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen)

hospitaal. De ghesellen van St Joeris ontvangen 20 s. par. als vergoeding voor hun aanwezigheid.¹⁵

1440, 5 -11 juni

Grootse kruisboogschieting in Gent, georganiseerd door de plaatselijke *Souvereine Hoofdgilde van Sint-Joris* in samenwerking met de Gentse magistraat. De Gentse gilde stuurt speciale boodschappers naar alle steden van Vlaanderen en daarbuiten met een invitatie aan de kruisboogschuttersgilden om deel te nemen aan de wedstrijd. Liefst 56 gilden, elk vertegenwoordigd door tien schutters, beantwoorden de oproep. Van de stad Geraardsbergen ontvangen de boodschappers "een vergult pavays (schild) gheamalgiert metten stede wapenen".¹⁶

De prijzen bestaan uit zilveren stukken versierd met de wapens van de stad Gent en van de *Souvereine Hoofdgilde van Sint-Joris te Gent*. Buiten de prijzen voor de schietwedstrijd, zijn er prijzen

voor de mooiste intrede, voor de verste deelnemers en prijzen voor de praal, de grootste uitgave en het beste wijngelach.

Er worden 5 schietstanden opgesteld: één in het *Sint-Jorishof* (thans de *Court-Saint-Georges*, rechtover het stadhuis van Gent), één op de *Cauter*, twee aan het kasteel ten Walle (het vroegere *Prinsenhof*, waar o.a. Keizer Karel in 1500 geboren is, thans het *Prinsenhofplein*) en één aan het *paleis van de graaf van Vlaanderen* (thans het *Gravenkasteel*).

De openingsstoet met een nooit geziene deelname van liefst 8.000 man spreekt tot de verbeelding en duurt verschillende uren.

De tien wonderlijk geklede schutters van Brussel zijn te paard en vergezeld van een kar en veertig confreres te voet. Daarop volgt een groep van 350 mannen te voet, gekleed in het blauw en het rood en gevolgd door 380 anderen in rijke burgerkleden.

Brugge heeft 224 confreres te paard, vergezeld van drie karren bekleed met tapijten en 170 ruiters.

Oudenaarde heeft twee karren, een muziekkorps en 330 kruisboogschutters te paard, voorafgegaan door trompetten en 365 kruisboogschutters te voet.

De schutters van *Mechelen* komen aan met zes rijkelijk versierde boten.

De gilde van *Kortrijk* doet zijn intrede met aan het hoofd de hertog van *Bourgondië*, *Filips de Goede*, bekend als één van de behendigste schutters van zijn tijd.

De *Geraardsbergse gilde* is aanwezig met 10 voetboogschutters¹⁷ en in totaal 44 personen, waaronder drie pijpers, een trompetter te paard en een versierde wagen.

De prijzen voor de beste schutters worden uitgedeeld aan de gilden in deze volgorde: *Bergen op Zoom*, *Veurne*, *Brugge*, *Kortrijk*, *Aat*, *Lier* en *Bergen*.

Luik en *Amiens* krijgen de prijs voor de van verst komenden.

Oudenaarde en *Brussel* deze voor de mooiste intrede.

De prijs voor de grootste uitgaven wordt toegekend aan de gilden van *Antwerpen* en *Doornik*.

De kruisboogschutters uit *Geraardsbergen* zijn de winnaars van het wijngelach.

In "den bouc van den Scutterie ende van den voetboghe van minen heer den edele ruddere sente Joorys int Gulden te Gendt" prijken de namen van *Geraardsbergse* schutters die deelnemen aan het scietspel van *sdince daeghs 11 junii anno 1440*: het zijn *Jan Robins*, *coninc*, *meester Adriaen van Iedeghem*, *Jan De Vaes*, *Jan ende Adriaen Impens*, *Pieter De Smet*, *Mat-*

14. J. DE RO e.a., *De Muur rond Geraardsbergen...*, p. 113; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 7.

15. G. DE VOS, *Onzer Lieven Vrouwen Hospitaal ...*, p. 122; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 9.

16. J. MOULIN-COPPENS, *De Geschiedenis van het Oude Sint-Jorisgilde te Gent vanaf de vroegste tijden tot 1887*, Gent, 1995, p. 98.

17. *Ibidem*, p. 102: "Gheeraardsberghe, X scutters ende waren ghelogiert inde Scheldestrate te Mer. Joncer Scraven en quaemen hui XLIIII met II pipers en I bosine (bazuin), de cocer verdeckt ende II karre."

theus Mallaert, Adriaen De Moer, Pieter Gateman.¹⁸

1449

De kruisboogschutters uit Geraardsbergen, op bezoek in Kortrijk, behalen er de eerste prijs. Verder zijn zij datzelfde jaar ook te gast bij hun gildebroeders in Aalst, die hen het jaar daarop een tegenbezoek brengen.¹⁹

1462, 22 augustus

Grote feestelijkheden en prijskamp bij de Oudenaardse kruisboogschutters met deelname van gilden uit Brussel (twee schuttersgilden), Doornik, Ath, Edingen, Nijvel, Lier, Geraardsbergen enz...²⁰

1476

Lysbetten Sluus, de priorin van het hospitaal, verleent aan de Sint-Jorisgilde een vergoeding *als men St Joorisclocke kersten dede*.²¹

1483

De schutters uit Aalst zijn andermaal te gast in de Oudenbergstad en worden door de priorin van het hospitaal beloond: *"ghepresenteerd scepene van Aelst en anderen goeden mannen scutters die hier quamen scieten, 2 cannen wijns, beanen (wijn uit Beaune) ende rijns"* (wijn uit de Rijnstreek).²²

1484

Conflict tussen de Gentenaars en Maximiliaan van Oostenrijk, intussen weduwnaar geworden van Maria

van Bourgondië. Uit voorzorg voor mogelijke onlusten bewaken de Geraardsbergse gildebroeders het schepenhuis.²³

1519

De voetboogschutters uit Oudenaarde zijn te gast bij hun confraters uit Geraardsbergen en worden rijkelijk vergast op Franse wijn uit Beaune, waarvoor de Sint-Jorisgilde van de magistraat een vergoeding ontvangt: *"Ghepresenteert mijnen heere van Pamele ende den coninc van tsint Joorisgilde van Audenaerde ende scutters vandaer, als zij hier waren scieten ende genougte bedreven, vier cannen beane"*.²⁴

1531

De Oudenaardse schutters hernieuwen hun bezoek aan de Oudenbergstad. De Sint-Jorisgilde organiseert de feestelijkheden en wordt hiervoor vergoed zoals blijkt uit de stadsrekening: *"Betaelt Bertel Rubbins van costen als tsanderendaeghs naer Bartolomei de guldebroeders van de cruysboghe deser stede festierden de guldebroeders van Audenaerde midts andere goede mannen die hier quamen ten scietspele ende omme dese guldebroeders huer costen te supporteren"*.²⁵

1536

Als blijk van waardering krijgen de kruisboogschutters van de magistraat een officieel uniform: *"betaelt den gulde van mijn heere St Jooris van den hemlieden toegheleyt was bij comissarissen ter causen dat de guldebroeders zouden maecken kerrels (tabbaards) van*

*coleure 24 lb. par."*²⁶

1548

De toelage voor de kledij van de Sint-Jorisgilde wordt hernieuwd en voortaan jaarlijks uitbetaald: *"Betaelt ten laste van scepene de deken ende ghemeene guldebroeders van St Jooris deser poort ter causen van huere parure hemlieden bij comissarissen toeghezleyt tot 2 lb. gr. Tsjaers"*.²⁷

1548

Met hun nieuwe uniformen vertrekken de gildebroeders naar de prijschieting van Harelbeke. De af te leggen weg is lang en daarom krijgen de schutters nog een bijkomende toelage vanwege de magistraat: *"Betaelt de scutters van St Jooris deser poort van dat scepene hem toegeleyt hebben in secourse van huerlieden teercosten omme te reysene ten scietspele te Haerelbeke"*.²⁸

1548-1549

Grote rampspoed treft de stad. Twee opeenvolgende branden leggen in de bovenstad de Nieuwstraat, de Pensstraat (de huidige Vredestraat) en de Steenstraat vrijwel volledig in as. Victor Fris geeft een gedetailleerd relaas van deze catastrofe: *"In de Nieuwstraat branden 50 huizen af. Het vuur verdelgt de Pensstraat tot nevens 't Vleeschhuis en verteert de zijpoort en het toreken van 't schepenhuis. In de Steenstraat loopt het vernielend element de straat op en verbrandt de doelhuizen van Sint-Joris"*. Tot overmaat van ramp gaan hierbij de registers van de kruisboogschuttersgilde in de vlammen op.

18. www.sintjorisgilde.be; P. CLAEYS, *Pages d'histoire locale Gantoise*, 1885; A. DE PORTEMONT, *Recherches historiques sur la ville de Grammont*, Geraardsbergen, 1870, deel II, p. 92; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 9.

19. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 9.

20. E. VANDERSTRAETEN, *Notice sur les confreries de St-Georges* in *Messenger des Sciences historiques*, 1853, biz.

21. G. DE VOS, *Onzer Lieven Vrouwen Hospitaal ...*, p. 174; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 10.

22. G. DE VOS, *Onzer Lieven Vrouwen Hospitaal ...*, p. 92; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 10.

23. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 10.

24. V. FRIS, *Uittreksels uit de Stadsrekeningen van Geeraardsbergen van 1475 tot 1658* in *Bulletijn der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent*, jg. 20, Gent, 1912, stadsrekening 1519-1520; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 10.

25. RAG, OGA Ger, nr. 950, stadsrekening 1531-1532; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 10.

26. RAG, OGA Ger, nr. 950, stadsrekening 1535-1536; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 10.

27. RAG, OGA Ger, nr. 957, stadsrekening 1548-1549; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 11.

28. RAG, OGA Ger, nr. 957, stadsrekening 1548-1549; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 11.

De doelhuizen worden al in 1549 hersteld. De omvang van de calamiteiten is zo groot dat de hogere overheid tussenkomt met een subsidie voor al degenen die bij de wederopbouw hun huis met *tichelen of schaillen* bedekken.²⁹

1551 - Het nieuwe ledenboek

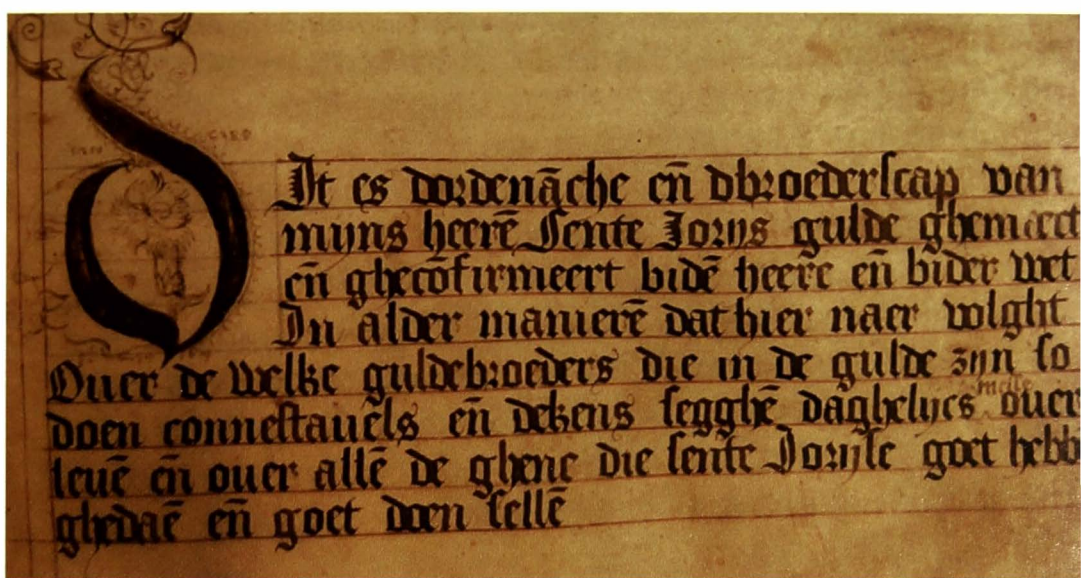
De Dekens en de Mannen van de Sint-Jorisgilde blijven niet bij de pakken zitten. In 1551 wordt er een nieuw *Boeck der Incomelinghen* opgestart met een herneming van de oude ordonnancies en statuten van de schuttersgilde en waarbij al de nog actieve leden opnieuw worden ingeschreven (later ook de nieuwe *Incomelinghen* en dit tot bij de ontbinding van de Sint-Jorisgilde onder de Franse bezetting): “*Dit es dordona(n) che en(de) d(e)broederscap van mijns heere Sente Jorys gulde ghemaect en(de) gheco(n)firmeert bide(r) heere ende bider wet in alder maniere(n) dat hier naer volgt...*”.³⁰

1563

De Sint-Jorisgilde behaalt de eerste prijs in een wedstrijd te Idegem. Als beloning ontvangen de schutters een ton bier van de Geraardsbergse magistraat: *item betaelt bij ordonnancie van scepenen aen de deken van de gulde van Sente Jooris eene tonne menusch bier metten assijse hemlieden gesconcken in t innebrenghen van den prise van Ideghem bedraghende 4 lb. 5 s. par.*³¹

1616, 26 april - 1 mei - De keyserlyke scheute van Adriaen De Rantere

Grote opwinding en vreugde bij de schuttersgilde van Sint-Joris. Adriaen De Rantere heeft voor het derde opeenvolgend jaar de hoofdpapegaai afgeschoten zodat hij zich *keyser*

De aanhef van de ordonnantie van het jaar 1551 (*Boeck der Incomelinghen ...*, p. 7)

mag noemen. Deze blijde gebeurtenis wordt officieel vastgesteld door het bestuur van de Geraardsbergse schuttersgilde en bekrachtigd door de *Souvereine Hoofdgilde van Sint-Joris te Gent*:

“Opden eersten dach van meye XVI C sestiene is bij ghemeene ende rijpe deliberatie van Coninckstable, deken ende ghesworen ende bij advys van diverse andere notable guldebroeders ende schutters vande hove en t gulde van de Cruysboghe myns heeren Ste Jooris binnen de Stede en Poort van Gheeraerdsberghe achtervolghens) *twoorsyde* advys, **Adriaen de rantere, zoon van Jeremias gheaccepteert voor keyser** van *twoornoemde Gulde* die tot proffijte van tselve gulde ghees... heeft alle syn rechten die hem souden moghen competeren van crachte van syn keyserlyke scheute soo verde het de selve Gulde en in weelen van diere es raekende daer jeghens *twoornoemde gulde* hem in recognitie hebben gejoint dry ouden silvere weerdi... s..... vyfthien pont parisis sonder sonder meer, dies nempt *twoorsyde gulde theuren laste te betalen doncosten* geschiet ter causen van dlichten van

twoorsyde advys tot Ghent op syn keyser scheute”.³²

1629, 2 september - Schenking van zilverwerk door Jan De Vos

Opnieuw een heuglijke dag voor de kruisboogschutters. Joncheer Johan de Vos, aencommende Schepene van de stad doet een schenking van zilverwerk aan de Sint-Jorisgilde:

“Opden 2den septembre 1629 heeft Gille Francois Vande Mote presbitere Capelaen van dese gulde van Ste Jooris ghebrocht inde selve gulde eenen zelveren vergulden kelck met platteken ende een lepelken weghende, sonder d'lepelken twintich onsen soo daerontrent costende in ghelde hondert twee gulden acht stuyvers, tot welcke kelck heeft Joncheer Johan de Vos, guldebroeder, ghegeven een zelveren schale in ghewichte van 28 onsen onbegrepen, makende in gheele ghewichte vier en seventich gulden acht stuyvers, hebbende de selve Vos begheert voor een memorie, gestelt thebben onder inden voet vande zelven kelck zijne wapenen met devise, dwelck zoo es gheacordeert ende daerneffens onder elcke sijde Ste Jooris

29. V. FRIS, *Geschiedenis van Geraardsbergen*, Gent, 1911, p. 171; G. DE VOS, *Onzer Lieven Vrouwen Hospitaal ...*, p. 223; G. DE VOS, *Inventaris der Handvesten ...*, p. 82, nr. 433 en p. 366, nr. 99; F. D'HOOP, *Inventaire des anciennes archives de Grammont et de celles de son abbaye*, Geraardsbergen, 1881, p. 30 nr. 220 en p. 59; J. DE RO e.a., *De Muur rond Geraardsbergen...*, p. 116; V. FRIS, *Uittreksels ...*, stadsrekening 1548-1549; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 11.

30. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen ...*, p. 2, 7-9.

31. RAG, OGA Ger, nr. 962, stadsrekening 1563-1564; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris...*, p. 11.

32. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen ...*, p. 3b.

wapenen met sekere geschriften oft letteren. Zijnde de selve ghilofte ghedaen bij den voornoemden de Vos bij accorde van Burghemeester ende Schepenen vande voorgaende jare in redemptie vande mael-tijt die de selve de Vos als aencommende Schepene alsdan hadde moeten gheven. Actum ter vergaderinghe van Jan Baptiste de Bane, Coninck, de heere van Pumbekke (St-Antelincks) conestabel, Mannen ende Dekens van desen hove ende gulde ten daghe voorseyt, mij t'orconden als greffier vanden hove." (get.) Jacobs 1629.³³

Daarnaast wordt in de Sint-Bartholomeuskerk ook nog de relikwie van Sint-Joris bewaard in een cilinder-vormige zilveren monstrans (16^e-17^e eeuw).³⁴

1669

De Sint-Jorisgilde spant voor de Raad van Vlaanderen een proces in tegen de Sint-Adriaansabdij. De betwisting gaat over een mud graan per jaar waarop de gilde meent recht te hebben vanwege de abdij ten voordele van de armen van de gilde.³⁵

1707 - Nieuwe ballade

De nieuwe gildebroeders (en -zusters) worden ingeschreven in het *Boeck der Incomelinghen* en verwelkomd met de woorden van een ballade, die in 1707 wordt vernieuwd:

"Ter eer van Godt en van Georgius den vromen wiens ziel door lydtzaamheyt den hemel heeft bekomen wij uw N. ontfanghen in dit gulde wijt vermaert weest met de deught van peys, eendracht en liefd' ghepaert tracht om het gulde voor te staen en te vermeertenghij sult deelachtich syn van alles 't welck ter eere van Godt gheschieden sal ende van Georgius,

Georgius patroon van dese gulde. Dus ontfanght dit volle ghelas en ijdel wedergheeft roept dat Georgius den Edelen Ridder leeft." ³⁶

1716, 19 april

"Bij ghemeene resolutie hedent gehauden bij Coninck, Dekens ende Mannen is gecoren voor Man Joannes Marcq Anthoine de partz t'oirconden als greffier desen 19en april 1716." (get.) A. De Mey.³⁷

1716, 22 april

"Bij ghemeene resolutie hedent gehauden bij Coninck, Dekens Mannen ende gemeene ghesellen is gecoren voor Conestabel mits het overlijden van mijn heer Florus de la Court Joannes Marcq Anthoine de partz ende bij hem gheaccepteert t'oirconden als Greffier desen 22en april 1716." (get.) A. De Mey

"Ten voornoemden daeghe ende bij gemeene resolutie als vooren is voor man gecoren d'heer Gillis Roman ende bij hem geaccepteert t'oirconden date ut ante." (get.) A. De Mey

"Nota dat d'heer Gillis Vander Haeghen voor desen bij gemeene resolutie als vooren is als *man* gecoren, ende Sr. *Guilliam de Schrevel* als alpheris³⁸ bij resignatie van Sr. Joannes de Ruijter hiervooren par ordre geobmitteert te annotteren t'oirconden als vooren." (get.) A. De Mey.³⁹

1719

Joannes de la Court, kapelaan te Geraardsbergen, wordt door de aartsbischof vermaand zich van drankmisbruik te onthouden evenals van het kaartspel met de gildebroeders van Sint-Joris.⁴⁰

1721, 2 juli - Resolutie i.v.m. de vervanging van het strooien dak

"Ten voornoemden daeghe is aen Coninck, Conestabel, Mannen ende ouderlinghe ghesellen, bij den Opperdeken ende Onderdeken vooren gehauden de slechte gesteltenisse van den **strooijden daecke vanden huijse van desen gilde** al den cant vanden hof ende de groote reparae daer aen staende nootsaeckelijck te gebeuren, soo ist dat de voornoemde opperhoofden allen t'selve geconsidereert ende overgemerckt hebben gesaemdelijck gheraedigh gevonden ten meesten proffijtte ende ciraet vanden hove, het selve strooijden dack af te worpen ende **te decken met schailen** ten welcken eijnde sij de voornoemde opperdeken ende onderdeken autoriseren om al de oncosten daeraen dependerende uijt de gemeene middelen vanden hove te betaelen, sijnde opperdeken Sr. Joannes De Ruijter, filius François ende onderdeken Sr. Petrus Van Santen, t'oirconden als greffier date ut ante." (get.) A. De Mey.⁴¹

1725, 29 april

"Bij gemeene resolutie hedent gehauden in forme sijn gecoren voor Mannen in plaetse vande overledene dhr. Joos Vander Stichelen, François De Ruyter desselfs sone d'heer Jan De Ruijter ende Sr. Petrus Bochaute, t'oirconden als Greffier desen 29 april 1725." (get.) A. De Mey.⁴²

1726, 24 april

"Ten voornoemden daeghe dagh vaert gilde rekeninge naer voorgaende vermaening van geheel het corpus, is bij volle resolutie van Coninck, Conestabel, Dekens, Mannen ende andere presente gemeene gesellen, mits het overlijden vanden **proost heer ende meestre Joannes de la Court** saliger memorie, in desselfs plaetse gekosen heer ende meestre Joannes Jaco-

33. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen* ..., p. 10; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 12.

34. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 14.

35. *Ibidem*, p. 13.

36. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen* ..., p. 7b; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 13.

37. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen* ..., p. 5a.

38. Vaandeldrager.

39. *Ibidem*, p. 5b.

40. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 13.

41. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen* ..., p. 5c.

42. *Ibidem*, p. 6a.

bus Gheerolfs presbiter et juris utriusque
licentiat⁴³, ende bij hem geaccepteert,
opde lasten ende emolumenten van oudts
daertoe staende, t'oirconden als Greffier
date ut ante." (get.) Joannes Jacobus
Gheerolfs. (get.) A. De Mey.

"Ten voornoemden daeghe, mits de re-
signatie van Sr. Anthonis Walckiers als
alpheris is bij gemeene resolutie in forma
daertoe gekosen Sr. Egidius Sanglier met
de profijcten ende emolumenten daertoe
staende, t'oirconden als Greffier." (get.)
A. De Mey.⁴⁴

1728, 7 februari

De Geraardsbergse kruisboogschutters
richten een tornooi in voor voetboghén,
waarbij liefst 8 zilveren prijzen te win-
nen zijn:

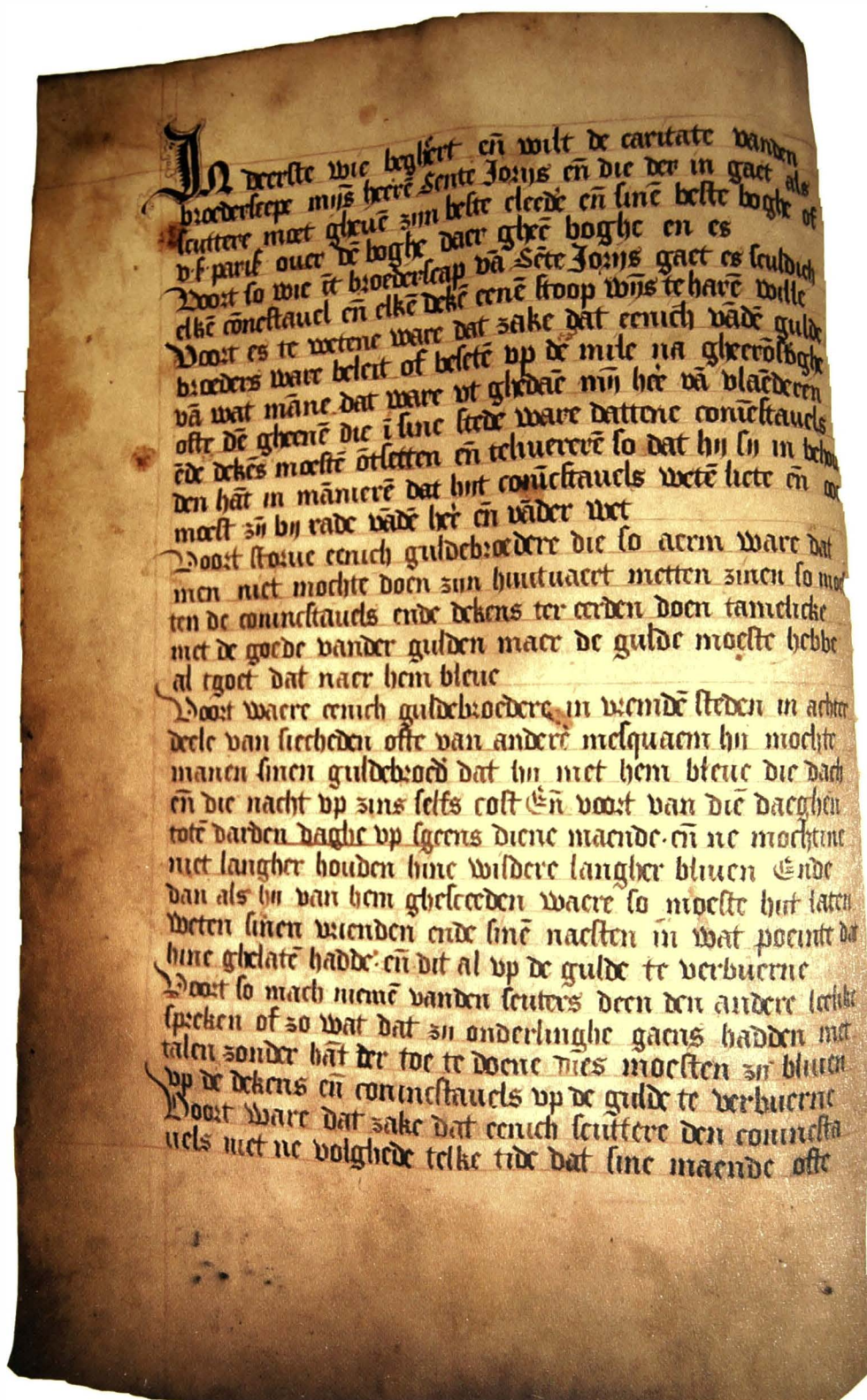
"Ten voornoemde daeghe hebben Coninck,
Conestaebel, Dekens ende Mannen ende
andere gildebroeders van desen hove,
daertoe bij den cnaepe behoorlijk geconvo-
ceert ende geroepenene, ghesolveert soo wij
resolveren bij desen, tot vervoorderinghe
vande liffhebberije met de voetboghén, in
desen gilde uytghegeven ende laeten schit-
ten, acht respectie zilveren prijsen, op de
conditién ende modificatién heden bij hun
opghestelt ende ghgeaccepteert vande wel-
cke den opperdeken sal vermoghen te lae-
ten drucken de noodighe exemplaren ende
daerts beschrijven alsulcken liffhebbers
vande omligghende plaetsen ende steden
als sij in raede sullen vinden. t'oirconden
als greffier." (get.) A. De Mey.⁴⁵

1728, 25 juni

Het reglement van het voetboogschut-
terstornooi wordt aangepast:

"Ten voornoemden daeghe is bij Coninck,
Conestabel, Dekens ende Mannen bij for-
me van ampliatié van het twelfste artikel
vande gedruckte lijste van conditién op het
faict vande silvere prijsen hiervooren ver-
melt, geresolveert dat soo wanneer eenige
blasoen scheute soo daauhlijck disputa-
bel ofte dubieus sal wesen, dat men niet

De ordonnantie van het jaar 1551 (Boeck der Incomelinghen ..., p. 8).

43. Priester en Licentiaat in beide de rechten (=Romeins recht en kerkelijk recht - afkorting I.U.L.).

44. Ibidem, p. 6b.

45. Ibidem, p. 11a.

soude connen oordeelen in welck getal den pijl soude stekende sijn, sal sulcke scheute t'elckens sal geoordeelt worden ten faveure vanden schutter. t'oirconden als Greffier date ut ante." (get.) A. De Mey

"Sijnde ten voornoemden daeghe oock geresolveert dat den schutter de voorseyde scheute geschoten hebbende, int oordeelen vande selve gehauden sal sijn hem te absenteren. t'oirconden als Greffier". (get.) A. De Mey.⁴⁶

1729, 27 april

"Ten voornoemden daeghe mits het overlijden van d'heer ende meestre Jacques de Hasseler ende Gillis Roman in hun leven mannen van desen Gilde is in desselfste plaetsen bij Coninck, Conestabel, Dekens, mannen ende andere gemeene ghesellen gekosen mijnheer Judocus Walckiers ende d'heer ende meestre Georgius de Bois, ende ten selven daeghe oock ende mits de demisse van Sieur Andries Oost als capitijn is in deselfste plaetse gekosen als capitijn den persoon van Adriaen Blocq, dit alles naerdien den gilde cnape hadde gerelateerd, tot den voorseyde keus t'hebben vermaent, het hele corpus vanden Gilde. t'oirconden als Greffier." (get.) A. De Mey.⁴⁷

1732, 3 juni

Adriaen Blocq geeft zijn ontslag. Benedictus Schollaert wordt kapitein in zijn plaats. De nieuwe alpherus is Jacobus Fonteyne.⁴⁸

1738, 21 september

Grote feestelijkheden bij de Rederijkerskamer van Sint-Petrus naar aanleiding van het inhalen van de relieken van de H. Apostel Petrus vanuit Rome naar Geraardsbergen, door bemiddeling van de paters karmelieten. De bevriende kruisboogschuttersgilde van

Sint-Joris deelt in de vreugde.

Om acht uur 's morgens verzamelen het bestuur en de gemeyne confreres van Sint-Pieter in hun lokaal op het stadshuis "omme alsoe processegewijse benevens den gilde van Ste Jooris, Sinte Sebastiaen ende den gilde van Sinte Andries te gaen ghesaemelijck naer de kercke vande eerweerde paters Carmelitten binnen deser voorn. Stede alwaer was rustende de heijlighe ende weerdighe gebeenderen vanden heijlighen Apostel Petrus onsen patron welcke H. reliquien processe gewijse uuyt de voorn. Kercke is gehaelt geworden".⁴⁹

1785

De kruisboogschutters krijgen van de magistraat een vergoeding van 9 gulden om prijzen te schenken ter gelegenheid van de jaarlijkse prijschiëting. De koning krijgt een brouwte bier.⁵⁰

1788 – Nieuwe ballade

De ballade die wordt uitgesproken bij de verwelkoming van de nieuwe leden wordt andermaal vernieuwd:

"D' overheyd deser Ghild (: 't ghoon soo veel honderd jaeren in Geersberghe is gesticht, en Godt oock wilt bewaeren veel Eeuwen noch na dees, door voorspraeck en verschoon van onsen heijlighen Ridder ende Patroon Georgius :) altijd genegen t'accepteren personen wel befaemt, die sijn selfs presenteren tot hunne Ghilde Schaer : Stemt toe met veel plaisier in het gedaen versdoecvk van uw die 't prael Banier van dit vermaerde Ghilde over uw hoofd siet sweven ...als Confreer van het selve wordt strackx uw naem geschreven op desen ghilde Boeck, alwaer g'uw jonste thoont voor Ghesellen en Sant, volghens d'oude gewoonttracht 't ghilde voor te staen en dit te frequenteren sooveel het mogelijk is : om aldus te proberen dat gij Confrater sijt met naeme ende daedt,

en uw genegentheijt bij uwen naem hier staetWel aen dan Ghilde Cnaep, wilt volle Beckers schinchen voor desen nieuwen Confreer, om grondigh uijt te drinchen tot glorie, glans en Eer van dese Ridder Schaer op dat sijn luijsterlijch Floereert noch duijsent jaer".⁵¹

1793-1795

Geen activiteiten meer. De Sint-Jorisgilde wordt, net als alle andere gilden, afgeschafte door het Franse bewind.

1797, 22 december

Beslissing van de *Municipalité de Grammont* op 2 nivôse jaar 6. Het ruime lokaal en de hof van de broederschap zal worden gebruikt als *champ national*, terrein waar de jeugd van het kanton zich iedere decade (laatste dag van de tiendaagse week) in het bijzijn van hun ouders zal kunnen toellegen op spelen en oefeningen, die het lichaam ontwikkelen en versterken en waar men ook, tijdens het mooie seizoen, de republikeinse feesten zal kunnen vieren.⁵²

1798, 26 september

Beslissing van de *Municipalité de Grammont* op 5 vendémiaire jaar 7. Het stadsbestuur verstuurt een brief naar de Centrale Administratie van het Schel dedepartement om te vragen de verkoop van de goederen van de gewezen schuttersgilde van Sint-Joris te willen schorsen om dit terrein als nationaal schietplein van de gemeente blijvend te kunnen gebruiken.⁵³

Christ VAN CAUWENBERGE
Christ-vancauwenberge@skynet.be

46. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen* ..., p. 11b; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 13.

47. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen* ..., p. 11c; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 14.

48. *Ibidem*.

49. Privé-archief Sint-Pieter Vreugd en Deugd, *Naemboeck*, P/11-208; *Resolutieboek* 1757, folio 26-28.

50. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 14.

51. RAG, OGA Ger, nr. 899, *Boeck der Incomelinghen* ..., p. 12; M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 14.

52. M. VAN KERCKHOVEN, *De Gilden van Sint-Joris*..., p. 15.

53. *Ibidem*.